

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 7 (1210) 18 ЛЮТАГА 2015 г.

21 лютага - Міжнародны дзень роднай мовы

Па "важнасці" беларуская мова на 32-м месцы ў свеце

Як вымяраць адносную вагу тых ці іншых моваў у глабальнай камунікацыйнай прасторы? На гэтае пытанне паспрабаваў адказаць французскі лінгвіст, аўтар гравітацыйнай мадэлі "лінгвістычнай глабалізацыі" Луі-Жан Кальвэ. Паводле першай версіі складзенага ім рэйтыngu з 88 моваў з колькасцю носьбітаў (без улічэння актыву і пасіўнага) больш за дзесяць мільянаў чалавек, беларуская мова займае аж 32-е месца...

Звычайна, тыя, хто разважае пра камунікацыйную вартасць той ці іншай мовы, спасылаюцца на колькасць тых, хто на ёй размаўляе: чым больш людзей размаўляе на мове, тым большая "вага" надаецца апошняй. Праблема ў тым, што, напрыклад, кітайская мова, на якой размаўляе больш чалавек, чым на англійскай, з'яўляецца размоўнай ў меншай колькасці краін, менш распаўсюджана ў песні, кіно, менш выкарыстоўваецца ў Інтэрнэце і г.д. Вось, напрыклад, мовы, якія маюць найбольшую колькасць носьбітаў:

1. кітайская;
2. англійская;
3. хіндзі;
4. іспанская;
5. руская;
6. бахаса;
7. партугальская;
8. бенгальская;
9. арабская;
10. урду;
11. японская;
12. французская і г.д.

Але гэтая класіфікацыя не адзіная магчымая. Калі мы возьмем такі паказчык, як колькасць краін, у якіх гэтыя мовы маюць афіцыйны статус, то атрымаем зусім іншую градацыю:

1. англійская;
2. французская;
3. арабская;
4. іспанская;
5. партугальская;
6. нямецкая;
7. малайская;
8. кітайская і г.д.

Калі ж мы звярнем увагу на месца, якое дадзеныя мо-

ISSN 2073-7033

вы займаюць у Інтэрнэце, то атрымаем яшчэ іншую ієрахію:

1. англійская 35,2 %;
2. кітайская 13,7 %;
3. іспанская 9 %;
4. японская 8,4 %;
5. нямецкая 6,9 %;
6. французская 4,2 %;
7. карэйская 3,9 % і г.д.

Можна таксама падлічыць колькасць нобелеўскіх лаўрэатаў па літаратуры, якія пісалі на тых ці іншых мовах.

Тады мы атрымаем наступнае:

1. англійская;
2. французская;
3. нямецкая;
4. іспанская;
5. руская;
6. італьянская;
7. шведская;
8. польская і г.д.

Альбо мовы, з якіх робіцца найбольшая колькасць перакладаў:

1. англійская;
2. французская;
3. нямецкая;
4. руская;
5. італьянская;
6. іспанская;
7. шведская;
8. дацкая;
9. чэшская і г.д.

Увогуле, можна заўважыць, што некаторыя мовы заўсёды займаюць першыя ступкі, у той час як іншыя трапляюць толькі ў адзін з "хіт-парадаў" (напрыклад, правансальская, бенгальская і ідзіш па літаратурных Нобелях).

Зыходзячы з гэтых васьмі назіранняў французскі лінгвіст Луі-Жан Кальвэ вырашыў склаці г.зв. "індэкс моваў свету". Бярэцца сукупнасць "аб'ектыўных" фактараў: колькасць носьбітаў, прысутнасць у Інтэрнэце, колькасць краін, у якіх дадзеныя мовы маюць афіцыйны статус, аб'ём перакладаў з мовы і на мову, вытворчасць і экспарт фільмаў, кніг і музыкальных твораў на дадзеныя мовы, нобелеўскія лаўрэаты па літаратуры, прырост насельніцтва краін, дзе

размаўляюць на дадзеныя мовах, існаванне тэкставага рэдактара, арфаграфічнага карэктара і інш. камп'ютарных праграм для дадзеныя моваў і г.д. На базе апошніх складаецца агульная класіфікацыя моваў свету адпаведна з атрыманымі сумарнымі паказчыкамі.

Плануецца, што пасля заканчэння падлікаў рэйтынг будзе змешчаны ў Інтэрнэце і будзе рэгулярна абнаўляцца з мэтай адлюстравання сацыялінгвістычных зменаў, што адбываюцца на глабальным узроўні. Паступова рэйтынг павінен ахапіць "усе" мовы свету, але пакуль што ягоная пробная версія, апублікаваная ў часопісе *Le Francais dans le Monde* (№355 студзень-люты 2008), абмежавалася 88 мовамі з колькасцю носьбітаў больш за 10 мільянаў чалавек, сярод якіх фігуруе і беларуская мова. Не вядома, паводле якіх крытэраў лінгвісты падлічалі, напрыклад, колькасць носьбітаў, але па сумарных паказчыках беларуская мова заняла 32-е месца, аказаўшыся паміж курдскай і албанскай і апырэдзіўшы такія мовы як хіндзі (37-е), балгарскую (39-е), фарсі (40-е), урду (52-е), в'етнамскую (54-е) і ўкраінскую (67-е). Застаецца дабіцца задавальнення патрабаванняў аб нясенні вайсковай службы па-беларуску ды атрымаць Нобеля па літаратуры, і родная мова ўзнімецца яшчэ на пару-тройку ступак.

Ш. Кагановіч,
"Беларуская Індымедыя".

125 гадоў з дня нараджэння Казіміра Сваяка

Казімір СВАЯК, паэт, драматург, публіцыст, беларускі каталіцкі святар.

Спраўднае імя Казіміра Сваяка - Кастусь Стаповіч. Ён нарадзіўся 7(19) лютага 1890 г. у вёсцы Барані Свянцянскага павета Віленскай губерні (цяпер Астравецкі раён Гарадзенскай вобласці). Бацька паэта служыў лесніком у пана і меў паўвалоку зямлі. Сям'я, у якой гадалася васьмёра дзяцей (6 сыноў і 2 дачкі), была па-сялянску працавітай, дружнай і жыла ў асноўным з гаспадаркі.

У роднай вёсцы Кастусь скончыў пачатковую школу, а ў 1906 - гарадскую школу ў Свянцях.

Увосень 1907 у Пецярбургу паспяхова здаў экзамены для паступлення ў Віленскую каталіцкую духоўную семінарыю, а з восені 1908 пачаў вучыцца ў ёй, свядома абраўшы для сябе шлях каталі-

кага святара.

У 1914 скончыў духоўную семінарыю, у 1915 у Пецярбургу пасвечаны ў ксяндзы. Святарскую дзейнасць пачаў вікарыем у парафіі Камаі Свянцянскага павета, але неўзабаве перабраўся ў Клошчаны, дзе шырока разгарнуў рэлігійную і грамадскую дзейнасць: увёў набажэнства ў касцёле па-беларуску, арганізаваў беларускія школы і настаўніцкія курсы, а таксама касцельны хор.

У 1916 у Клошчанскай парафіі было адкрыта сем беларускіх школ, якія існавалі на працягу 3-4 гадоў. У канцы 1916 яго перавялі на пасаду вікарыя ў Карыцін на Беласточчыне. У канцы 1920 К. Сваяка прызначылі пробашчам у

Засвір, дзе ён правёў усё сваё астатняе жыццё, выезджаючы штогод узімку на лясчэнне ад сухотаў у Закапанэ. 6 траўня 1926 безнадзейна хворы паэт памёр у Вільні.

Вікіпедыя.

(Пра К. Сваяка чытайце на ст. 4.)

100 гадоў з дня нараджэння Анатоля Бярозкі

Мацвей (Мітрафан) Смаршчок (пс. Анатоль Бярозка, Анатоль Рэпкаў-Смаршчок; 19 лютага 1915, в. Падлессе, Ляхавіцкі раён - 20 чэрвеня 2008, Мантысела, штат Мінесота, ЗША) - доктар медыцыны, беларускі паэт, культурны і грамадскі дзеяч.

Скончыў школу ў роднай вёсцы Падлессе, гімназію ў Баранавічах, у 1934-1939 гадах медыцынскі факультэт Віленскага ўніверсітэта па спецыяльнасці "вуха-горла-нос".

Ужо пад час студэнцтва актыўна ўдзельнічаў у беларускім руху. Належаў да рэдкалегіі часопісаў "Калосьсе", "Шлях Моладзі". Выконваў абавязкі рэдактара. Супрацоўнічаў з гумарыстычным часопісам "3-за плоту". На трэцім курсе быў запрошаны ў асістэнтны на кафедру фізіялогіі.

Пасля аб'яднання Беларусі ў 1939-1941 гадах працаваў лекарам у чыгуначным шпіталі ў Берасці.

За немцамі працаваў у Баранавічах. Загадаў шпітальным аддзелам, адначасова быў дырэктарам і выкладчы-

кам медыцынскай сярэдняй школы. У 1942 годзе ажаніўся з медыстраю Стэлай Крывец, полькай з Беларусі.

Пасля 1944 года ў Нямеччыне. Там пры нявысветленых абставінах трапіў у канцэнтрацыйны лагер.

У 1948 ці 1950 годзе з'ехаў у ЗША на запрашэнне мантыселаўскага шпіталя, які шукаў спецыялістаў. У Мантыселе і пражыў да скону дзён. Прымаў удзел у разбудове шпіталя (Big Lake Hospital and Nursing Home). Быў шматгадовым кіраўніком медычнага догляду ў доме для састарэлых. Ягонае імя носіць (названы яшчэ пры жыцці) адзін з карпусоў медычнага комплекса ў Мантыселе.

Адначасова з'яўляўся прафесарам Мінесотаўскага ўніверсітэта, займаўся доследамі хваробаў сэрца. У вольны час займаўся фатаграфаваннем, шахматамі, электронікай.

Падтрымліваў сувязь з

Беларускім інстытутам навукі і мастацтва, Беларуска-Амерыканскім Задзіночаннем.

У 1989 годзе выдаў свой зборнічак "Адзінаццаць вершаў". У 2004 годзе ў Менску выйшла яго кніга "Бярозка Анатоль. Выбранае".

Пахаваны на каталіцкіх могілках царквы святога Генрыка ў Мантыселе беларускім грэка-каталіцкім святаром а. Ігарам Лабацэвічам.

Вікіпедыя.

Конкурс выканаўцаў беларускіх народных танцаў "Мяцеліца" становіцца традыцыяй!

У нядзелю, 8 лютага 2015 г., у менскім Палацы дзяцей і моладзі прайшоў конкурс выканаўцаў беларускіх народных танцаў "Мяцеліца-2015", які праводзіцца ўжо другі раз.

Танец, як вядома, гэта рух, але таксама і выпрабаванне, даследаванне сябе ды партнёра. А калі танец народны, то гэта яшчэ і генетычная памяць дзядоў, якая стагоддзямі захоўвала веды пра характар

скага фестывалю фальклорнага мастацтва "Берагіня", адзін са стваральнікаў гэтага выдання "Традыцыйнага мастацкага конкурсу беларусаў". Апошнія некалькі год сп. Мікола кіруе навучаннем традыцыйнаму танцу ў Школе традыцыйнага мастацтва гурта Guda у Менску. Таму ўсім менавіта там, якія хочучы паспаборнічаць у танцавальным конкурсе "Мяцеліца-2016", раю далучацца да народнай танцавальнай культуры ўжо сёння.

і асаблівасці былых пакаленняў. А прадкі нашыя, як паказваў Другі рэспубліканскі конкурс беларускіх танцаў "Мяцеліца-2015", былі энергічнымі і таленавітымі танцорамі, бо пакінулі ў спадчыну такую складаную, разнастайную і рухавую харэаграфію кадрыляў і вальсаў. Адкуль я гэта ведаю? Бо мне пашчасціла наведаць унікальнае для Беларусі мерапрыемства - шматгадзінны танцавальны марафон-спаборніцтва, на які з'ехаліся выканаўцы народных танцаў амаль з усіх абласцей нашай краіны.

Такія конкурсы не ўзнікаюць самі сабою, іх ла-

дзьяць руплівыя людзі. Заснавальніцаў - гурт Guda на чале са сп. Вікторыяй Міхно - у 2013 г. падтрымала культурніцкая кампанія "Будзьма беларусамі!". А сёлета да сп. Вікторыі далучыўся Беларускі фонд культуры і Менскі дзяржаўны палац дзяцей і моладзі, у якім яскрава і праходзіў конкурс гэтага года. Аўтар ідэі стварэння конкурсу - мастацкі кіраўнік "Мяцеліцы" сп. Мікола Козенка, этнахарэограф, навуковец, былы супрацоўнік ІНБЕЛКУ-ЛБТА (раней - Беларускі дзяржаўны інстытут праблем культуры), выкладчык БДУКіМ, навуковы і мастацкі кіраўнік амаль 20-гадовага Рэспублікан-

скага фестывалю фальклорнага мастацтва "Берагіня", адзін са стваральнікаў гэтага выдання "Традыцыйнага мастацкага конкурсу беларусаў".

добра, што цяпер гэта зрабіць даволі проста, бо ёсць альтэрнатыва. Напрыклад, майстар-класы з танцаў і музыкі сп. Сяргея Выхарына (які ўважліва ў склад журы) ці танцавальныя вечарыны з музыкамі з капэлы "На таку", якія, дарэчы, апантана гралі на конкурсе і цешылі публіку разам з вясковымі музыкамі. Нястомнасьць гэтых прафесіяналаў дзівіла ды натхняла і глядачоў, і танцораў, якіх, паводле заснавальніцы конкурсу сп. Міхно, у конкурсе ўдзельнічала больш за 40 пар, падзеленых на тры ўзроставыя групы (юнацкая - ад 15

год, дарослая - ад 21 года і старэйшая - ад 51 года).

Але толькі тром парам у кожнай узроставай групе былі прысуджаны месцы пераможцаў. А вырашаў, хто заслугоўвае звання найлепшым, зорны склад журы: сп. Алесь Лось (этнограф, мастак, музыка і даследчык музычна-інструментальнай спадчыны беларусаў), сп. Таццяна Кухаронак (старшы навуковы супрацоўнік ад-

на тое, што гэта жыве!" І гэта праўда, бо імпат удзельнікаў быў бачны нават падчас перапынкаў, калі музыкі гралі не для канкурсантаў, а для ўсіх ахвотных патанчыць кадрылю ці полечку. Многія, хто ўдзельнічаў у конкурсе, з асалодаю карысталіся магчымасцю актывна "адпачыць" і, не шкадуючы ног, танчылі разам з гледачамі.

А паглядзець было на

Міхась Скобла ў Магілёве

5 лютага паэт і перакладчык Міхась Скобла завітаў у госці да магілёўскіх сяброў ТБМ. Культурніцкі дэсант падтрымалі журналіст Аляксандр Тамковіч ды Алесь Вячорка. На беларускім гуртку гучалі цудоўныя вершы ў выкананні аўтара, былі прадстаўлены кнігі вершаў і эсападары Міхасы, таўшчэзная кніганталогія паэзіі свету ў перакладзе на родную мову, кнігі-ўспаміны Зоські Верас і Лярысы Геніюш.

Прэзентацыю беларуска-ўкраінскага альманаха "Справа" (нават раней за Менск) зрабіў Алесь Вячорка, які яшчэ і прачытаў свой верш на гаворцы заходнепалескага мястэчка

Гараднага, адкуль ён родам. А ў памяць аб сустрэчы кожны з прысутных атрымаў у падарунак кнігу Аляксандра Тамковіча "Арытмія".

Алесь Сабалеўскі.

Матчы менскага "Дынама" у КХЛ пачалі каментавач па-беларуску

Гульня хакейнай каманды "Дынама-Менск" з чалавінскім "Трактарам" у эфіры тэлеканала "Беларусь-5" нечакана была пракаментавана па-беларуску. На пачатку матчу каментатар Уладзімір Навіцкі, які яшчэ трыццаць гадоў таму распрацоўваў беларускую спартовую тэрміналогію, з радасцю адзначыў, што мова вяртаецца ў хакейнае рэпартажы праз шмат-шмат гадоў адсутнасці:

- Пасля працяглага перапынку ў эфір трансляцыі пойдзе на беларускай мове. Добра разумею, што пасля гэтай

трансляцыі ў шалёнай ступені павялічыцца колькасць "знаўцаў" беларускай мовы, якія два словы разам звязаць не могуць. Але разумею, што гэта трэба, і выклікаю агонь на сябе. Кіраўнік прэс-службы хакейнага клуба "Дынама-Менск" Раман Стронгін распавёў Еўрарадыё, што каманда ўхваляе ідэю весці матчы па-беларуску, хоць і не з'яўляецца ініцыятарам:

- Мы заўжды ўхваляем выкарыстанне беларускай мовы, выкарыстоўваем яе ў нашай працы.

Арцём Мартыновіч

VIII Агульнанацыянальная дыктоўка на Лідчыне

VIII Агульнанацыянальная дыктоўка на Лідчыне: 20 лютага - вёска Ходараўцы; 21 лютага, 12.00 - бібліятэка г. Бярозаўкі; 22 лютага, 10.30 - Цэнтральная раённая бібліятэка імя Янкі Купалы г. Ліды; 25 лютага, 13.45 - Цэнтральная раённая бібліятэка імя Янкі Купалы г. Ліды.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні. 231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23. Газета падпісана да друку 16.02.2015 г. у 17.00. Замова № 242. Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў. Падпісны індэкс: 63865. Кошт падпіскі: 1 мес. - 8750 руб., 3 мес. - 26250 руб. Кошт у розніцу: па дамоўленасці.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юля Бажок, Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў, Дзяснін Тушыньскі, Аляксей Шалахоўскі. <http://naszaslowa.by/> <http://pawet.net/> <http://kamunikat.org/> <http://tbm-mova.by/>

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў: 231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by